

Asia: VN/31464/2023

Lausuntopyyntö ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen toiminnasta perittävistä maksuista annettujen valtioneuvoston asetusten muuttamisesta

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksu

Lausuntonne yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksun korottamisesta 45 euroon opintopisteeltä (nykyisin 15 euroa/opintopiste). Jatkossakin korkeakoulu voi päättää myös tätä matalammasta hinnoittelusta tai täysin maksuttomasta tarjonnasta.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry kiittää mahdollisuudesta lausua ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen toiminnasta perittävistä maksuista annettujen valtioneuvoston asetusten muuttamisesta.

Tässä lausunnossa JHL

kritisoi suunnitelmia korottaa enimmäismaksua,

kehottaa arvioimaan muutoksen vaikutuksia laajemmin sekä suhteessa hallitusohjelman tavoitteisiin erityisesti sote-alojen henkilöstöpulan osalta,

esittää huolensa työvoimapula-aloille kouluttautumisen hankaloitumisesta julkisen rahoituksen heikentyessä, ja

muistuttaa, että samanaikaisesti on tekeillä useita täydennys- ja jatkokouluttautumismahdollisuuksia heikentäviä uudistuksia, jotka yhdessä uhkaavat jo paitsi yksilöiden urakehitystä ja työvoiman saatavuutta, myös osaamisen ja sivistyksen tasoa kansallisesti.

Suhtaudumme kriittisesti enimmäismaksun korottamiseen. Esityksen tavoitteet tarjonnan laajentamisesta ja monipuolistamisesta ovat sinänsä hyvät kannatettavat, mutta muutoksen vaikutuksia nykyiseen tarjontaan ja käyttäytymiseen ei arvioida tarpeeksi. On hyvin todennäköistä, että varsinkin pienempituloisten mahdollisuudet jatkuvaan oppimiseen heikkenevät. Erityisen suuri uhka tähän on esityksessäkin mainituilla julkisen sektorin aloilla, joilla virallisen koulutusjärjestelmän ja sen tarjonnan merkitys on suuri. Samalla näemme, että kun rahoitusmallin kautta jaettava julkinen rahoitus avoimen opinnoille heikentyy, voi tarjonta nykyisin suosituilla aloilla heikentyä. JHL:n sote-alojen jäsenistölleen toteuttamassa jäsenkyselyssä ylivoimaisesti suurimpana esteenä pidempikestoiseen koulutukseen osallistumiselle nähtiin toimeentulon järjestäminen. Jatkossa avoimen korkeakoulun kautta tapahtuva jatkuva oppiminen voikin jäädä vain parhaiten toimeentulevien saataville tai heille, joiden koulutuksesta työntaja on valmis maksamaan. Erityisesti sote-alalla keskeisenä työnantajana toimivien hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne huomioiden on hyvin epätodennäköistä että työntekijöiden koulutukseen olisi saatavissa merkittävää rahoitusta työnantajan puolelta.

Esityksessä huomiotta jää se, että samaan aikaan valmistelussa on monia samoihin ryhmiin negatiivisesti vaikuttavia toimia: ei-ensikertalaisten aloituspaikkakiintiötä pyritään pienentämään rahoitusmallin muutoksilla, vanhempien ja työelämässä olevien opiskelijoiden toimeentuloa heikennetään poistamalla aikuiskoulutustuki ja korkeakoulujen mahdollisuuksia tarjota avoimen korkeakoulun opintoja heikennetään leikkaamalla rahoitusmallin kautta saatavaa rahoitusta. Nämä muutokset heikentävät mahdollisuuksia esimerkiksi alanvaihtoon, täydennyskoulutukseen ja työuralla etenemiseen.

Esityksessä noteerataan avoimen korkeakoulun merkitys julkisen sektorin täydennyskoulutusväylänä. Esitys onkin ristiriidassa sen kanssa, että samaan aikaan hallitus sanoo pyrkivänsä helpottamaan erityisesti sosiaali- ja terveysalan henkilöstöpulaa. Julkisen sektorin tarjoamat kouluttautumismahdollisuudet ovat tärkeitä esimerkiksi urakehitys- ja itsensä kehittämisen näkökulmasta varsinkin pienempipalkkaisille työntekijöille. Näiden mahdollisuuksien vähentäminen heikentää esimerkiksi sote-alan veto- ja pitovoimaa. Esitys on myös vastoin hallitusohjelman kirjausta ”Avoimen korkeakouluopetuksen roolia väylänä osaamisen kehittämisessä vahvistetaan”.

Maksujen korottamisella voi olla epätoivottuja seurauksia koulutukseen hakeutumisen kannalta muillakin tavoin. Jos maksuja nostetaan liikaa, voi osa varsinkin täydennyskoulutusta tarvitsevista, ensikertalaisstatuksella olevista opiskelijoista hakeutua avoimen korkeakoulun tarjonnan sijasta opiskelemaan maksuttomassa tutkintokoulutuksessa, mikä ei täydennyskoulutuksen väylänä ole tarkoituksenmukaista. Toisaalta myös tutkintokoulutukseen haluavat, ensimmäistä korkeakouluhakuansa miettivät voivat kärsiä maksujen korotuksista. Ensikertalaisuus-statusensa menettämistä pelkäävät ovat tähän mennessä voineet tutustua eri aloihin paremmin avoimen tarjonnan kautta, mutta jatkossa tämä voi käydä liian kalliiksi. Tällöin he voivat joko hakeutua väärälle alalle puutteellisen tiedon perusteella tai olla hakematta oikealla alalla samasta syystä.

Olisikin tärkeää, että avoimen tarjonta säilyisi jatkossakin kohtuuhintaisena mahdollisuutena tutustua eri alojen opintoihin.

Pidämme erittäin hyvänä, että korkeakouluilta kerätään näkemyksiä sekä nykyisestä että ehdotuksen aikaansaamasta hinnoittelupolitiikasta. Jos tuloksena on se, että tarjonta merkittävästi supistuu, tulisi ehdotusta muokata.

Lisääajan hakemista ja uudelleenkirjautumista koskevat maksut yliopistoissa

Lausuntonne yliopistojen maksuasetukseen ehdotetuista em. muutoksista.

-

Avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen liittyvät kehittämistarpeet

Muu palautteenne ehdotuksista? Mitä muita kehittämistarpeita näette liittyvän avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen?

-

Vaikutusarviontia tarkentavat kysymykset korkeakouluille

1. Kuvatkaa korkeakoulunne nykyinen avoimen korkeakouluopetuksen hinnoittelukäytäntö.

-

2. Miten arvoitte asetusmuutoksen vaikuttavan hinnoittelukäytäntöönne?

-

3. Miten arvioitte asetusmuutoksen mahdollistaman uuden enimmäismaksun vaikuttavan avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaanne eri koulutusaloilla? Mille uusille aloille arvioitte enimmäismaksun nostamisesta johtuen käynnistävänne avointa korkeakouluopetustarjontaa?

-

4. Mitä vaikutuksia arvioitte enimmäismaksun nostamisella olevan avoimen väylän opintoihinne / polkuopintoihinne (esim. suoritusmäärät, kriteerit, hinnoittelu)?

-

Ehrnsten Lena
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry - Lisätietoja: Matti Tujula,
koulutuspoliittinen asiantuntija, matti.tujula@jhl.fi

